

INTERVIEW

# ‘KWETSBAAR VOOR CRIMINALITEIT’

**Wim Saris** is directeur-generaal Straffen en Beschermen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) is een van de thema's binnen zijn DG. 'Je zou misschien denken dat we hier alleen wetten en regels maken. Dat is niet zo. We werken ook samen met partijen als het Expertisecentrum William Schrikker om onderzoek te doen en tools te ontwikkelen om onze collegae in de uitvoering te helpen hun werk beter te doen.'



## VOOR WIM SARIS IS HET DUIDELIJK. MENSEN MET EEN LVB ZIJN OVERVERTEGENWOORDIGD IN DE STRAFRECHTKETEN.

Dat betekent dat elke professional dagelijks met hen te maken heeft. Omdat vaak niet onmiddellijk zichtbaar is of iemand een LVB heeft, moeten alle betrokken professionals zoals agenten en gevangenenbewaarders getraind zijn om daar alert op zijn. 'Want zo kun je voorkomen dat iemand bijvoorbeeld agressief wordt, puur omdat hij of zij je niet begrijpt.'

### Wat staat voorop?

“Onze ambitie is minder recidive en instroom van mensen met een LVB in de strafrechtketen. Dat willen we bereiken door onze aanpak beter op hen af te stemmen. Om dat te kunnen doen, moeten we investeren in het tijdig herkennen van een LVB.”

### Helpt gevangenisstraf?

“Natuurlijk moeten bepaalde misdrijven worden bestraft. Soms is dat de gevangenis. Dit om de maatschappij te beschermen en ter vergelding voor het aangedane leed. Door in de tijd dat mensen in de gevangenis zitten aan te sluiten bij hun niveau kunnen we beter werken aan de noodzakelijke gedragsverandering. Als dit gedrag niet verandert, is de kans namelijk groot dat we ze weer terugzien. Daarnaast gebruiken we voorwaardelijke (vrijheids) straffen en bijvoorbeeld behandelingen of interventies om herhaling te voorkomen. Ook hier wil ik dat ze wat leren om terugval te voorkomen.”

### Hoe is dat te bereiken?

“Dat is afhankelijk van de situatie, het delict en de persoon. Bij de een is dat een diploma halen, bij de ander hulp om werk te vinden, woonruimte, zorg. De mens staat centraal. Expertisecentra helpen bijvoorbeeld bij het bepalen welke methodieken en vormen van gedragsinterventies goed zijn om te voorkomen dat mensen in herhaling vallen.”

### Waarom is aandacht voor LVB belangrijk?

“De realiteit is dat een relatief groot deel van de strafrechtketenpopulatie een LVB heeft. In het gevangeniswezen gaat het naar schatting om 45 procent. Als je kijkt naar jongvolwassenen binnen de reclassering, dan is het percentage nog hoger, hier vermoedt men ongeveer 60 procent. Dus het is

niet een of andere niche. Daarom moeten we hier echt wat aan doen en werken we met onze ketenpartners aan het inbedden van kennis over LVB in de strafrechtketen.”

### Zijn de oorzaken bekend?

“Nee. Dat weten we niet precies. Deels komt het waarschijnlijk omdat ze beïnvloedbaar zijn en zich daardoor relatief makkelijk laten inzetten voor criminele activiteiten. Maar ook dat de maatschappij sneller en complexer wordt, speelt een rol. Dat maakt het voor mensen met een LVB niet makkelijker. Maar een groot deel van de mensen met een LVB kan zich overigens goed redden. Van veel hulpverlening knapt ook niet altijd iedereen op. Soms is het beter om hulpverleners even weg te halen en iemand weer zelf de regie te geven. Te vragen: wat wil je?”

### Wat doet de ketenaanpak?

“Wij zorgen dat de partijen bij elkaar komen. We bespreken de problematiek, maken beleid en subsidiëren bepaalde projecten om problemen aan te pakken of om tot nieuwe tools te komen. Daarbij gaat het nu veel meer om herkenning en bejegening dan een paar jaar geleden. Om daaraan bij te dragen hebben we samen met onze partners bijvoorbeeld een Virtual Reality-simulatie laten maken. Die simulatie kan gebruikt worden om te ervaren hoe het is om een LVB te hebben. Als je die bril op zet en bijvoorbeeld als agent of hulpverlener zelf voelt wat iemand met een LVB ervaart, is dat heel leerzaam.”

### Wat is de rol van kenniscentra?

“Wetenschappers en kenniscentra helpen J en V en de ketenpartners om via state of the art kennis en methodieken tot de juiste tools, middelen en werkprocessen te komen. Zij kunnen vanuit hun

“We streven naar minder mensen met LVB in de strafrechtketen.”



BIO

**NAAM** Wim Saris  
**BEROEP** Directeur-generaal ministerie Justitie en Veiligheid  
**OPLEIDING** Nederlands Recht, Master of Public Administration (MPA)

bevindingen en ervaringen adviseren wat werkt of concreet bijdragen aan ontwikkelingen. Zoals de ontwikkeling van de Basistool Strafrechtketen voor een betere gespreksvoering en de inzet van de SCIL (Screener voor Intelligentie en LVB). Gebleken is dat zonder screeningsinstrument in 40 tot 50 procent van de gevallen de (mogelijke) LVB gemist werd door de professional. De SCIL is veel nauwkeuriger en helpt tot een beter beeld van de persoon te komen.”

### Wat doet het ministerie?

“We doen wat nodig is om verschil te maken. We verbinden de ene keer, jagen de andere keer aan en ondersteunen bij de ontwikkeling van tools en beleid dat helpt onze visie te realiseren: het ‘LVB-proof’ maken van de strafrechtketen. Maar dat is niet voldoende. We voorkomen natuurlijk veel liever dat deze mensen überhaupt in de strafrechtketen terecht komen. Daar hebben we andere partners bij nodig.”

### Ambities?

“We zijn bezig beleid te ontwikkelen en ingebed te krijgen in de strafrechtketen als standaard onderdeel van de dagelijkse praktijk. Hoewel we er nog lang niet zijn, ben ik trots op de vooruitgang die we hebben geboekt. Het is mooi om te horen dat vanuit de andere domeinen positief wordt gereageerd op onze ketenbrede aanpak.”

Wat ik hoop, is dat er bij alle betrokken professionals zoals de politie meer oog is voor herkenning van licht verstandelijk beperkten. Zodat onnodige schade wordt voorkomen, bijvoorbeeld wanneer mensen agressief worden omdat ze niet begrepen worden. Een andere benadering, ander woordgebruik, tekeningen, pictogrammen en ontwikkelde tools, helpen hierbij. Het Expertisecentrum levert hier een dankbare bijdrage aan.”